

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ

ΤΙ «ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕ»
Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΙΤ ΧΕΙΡΑΓΩΓΕΙ ΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΑΞΙΕΣ

Στο πλαίσιο της παγκόσμιας κοινωνικής ανησυχίας και αναταραχής λόγω της καταστροφικής πανδημίας του Covid-19, πήρε θέση αναφορικά με την πολυεπίπεδη διαχείριση της κρίσης

ΤΟΥ ΣΠΥΡΟΥ ΤΡΙΨΑ

Από την αυγή του πολιτισμού υπήρξαν επιδημίες και πανδημίες, οι οποίες στην πραγματικότητα αποτελούν ακούσιες συνέπειες του πολιτισμού. Οι προϊστορικές κοινωνίες (οι πρόγονοί μας) σίγουρα είχαν προσβληθεί από ασθένειες, αλλά είχαν λίγες ευκαιρίες να ανταλλάξουν ιώσεις με άλλους ανθρώπους σε μεγάλη κλίμακα, έξω από τον δικό τους πολιτισμό, αφού τότε ζούσαν σε μικρές απομονωμένες ομάδες και ταξίδευαν σε μικρές αποστάσεις. Η κατάσταση άλλαξε δραστικά όταν, περίπου 10.000 χρόνια πριν, η αγροτική επανάσταση αντικατέστησε τη νομαδική, κυνηγετική-συλλεκτική κοινωνία με τις μόνιμες εγκαταστάσεις διαμονής και τον νέο τρόπο ζωής, που έφερε και ταξίδια σε μεγάλες αποστάσεις στη στεριά και στη θάλασσα. Στην ιστορία έχουν αναφερθεί φαινόμενα πανδημιών, με ορισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα περιφερειακής/παγκόσμιας έκτασης. Σε κάθε περίπτωση, όμως, οι πανδημικές ή ενδημικές καταστροφικές εξάρσεις (φυσικές ή ανθρώπινες) ακολουθούν τη θεωρία της πολυπλοκότητας σε μια μη γραμμική εξέλιξη των ανθρώπινων πολιτισμών.

Στο πλαίσιο της παγκόσμιας κοινωνικής ανησυχίας και αναταραχής λόγω της πανθομολογούμενα καταστροφικής πανδημίας του Covid-19, η Ευρωπαϊκή Ακαδημία Επιστημών και Τεχνών δημοσίευσε ένα κείμενο που αποτυπώνει την επιστημονική θέση της πάνω στο ζήτημα. Η διαχείριση της κρίσης έχει πολυδιάστατο χαρακτήρα, αλλά παραμένει ως αρχή η διερεύνηση και αναζήτηση της αλήθειας μέσα από τον ορθό λόγο, την επιστημονική γνώση. Το φιλτράρισμα των fake news και η συνετή αντιμετώπιση των αντιδράσεων που προέρχονται από άγνοια, με κατανόηση αλλά χωρίς να θυσιάζεται η ασφάλεια του συνόλου, συναποτελούν ικανούς πυλώνες προστασίας της επιστημονικής γνώσης και συνοχής.

Η Ευρωπαϊκή Ακαδημία Επιστημών και Τεχνών ιδρύθηκε το 1990 ως ένα επιστημονικό όργανο λογίων, που τα μέλη της είναι κορυφαίοι επιστήμονες, νομπελίστες, καλλιτέχνες και επαγγελματίες της διακυβέρνησης, οι οποίοι είναι αφοσιωμένοι στην καινοτόμο έρευνα, τη διεπιστημονική και διεθνική συνεργασία, καθώς και την ανταλλαγή και τη διάδοση της γνώσης.

Στο συγκεκριμένο τεύχος των «Επικαίρων» παρουσιάζουμε την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Επιστημών και Τεχνών για την κλιμακούμενη πανδημία του Covid-19, όπως αυτή διατυπώθηκε από ειδικούς-μέλη της με πρωτοβουλία του προέδρου καθηγητή Κ. Μάιντζερ.

Προοίμιο

Η Ευρωπαϊκή Ακαδημία Επιστημών και Τεχνών, ως φορέας συντονισμού των επιστημονικών δραστηριοτήτων σε διάφορους κλάδους στην Ευρώπη και πέραν αυτής, σημειώνει στο εν λόγω κείμενο την ανησυχία της σχετικά με τη συνεχή μεταβλητότητα στη συμπεριφορά του ιού SARS-CoV-2 λόγω των παραλλαγών του γονιδιώματός του.

Η απειλή κατά της δημόσιας και ατομικής υγείας απαιτεί άμεση, αποφασιστική και προνοητική δράση. Ταυτόχρονα, υπάρχει ανάγκη να αξιολογηθεί ο συνολικός αντίκτυπος στην παγκόσμια υγεία, η οποία περιλαμβάνει ασθένειες που δεν αντιμετωπίζονται εύκολα στη δημόσια υγεία λόγω πανδημίας.

Τους τελευταίους είκοσι τέσσερις μήνες, οι γνώσεις μας για τον ιό και τη νοσηρότητα που προκαλεί, αλλά και για τον τρόπο αντιμετώπισής του ιατρικά, έχουν αυξηθεί σημαντικά. Ωστόσο, βλέπουμε μια τάση η αύξηση της επιστημονικής γνώσης να συνοδεύεται από αυξανόμενη αντίσταση στη γνώση. Υπό το πρίσμα της προφανούς περιφρόνησης της παγκόσμιας επιστημονικής δραστηριότητας, είμαστε σταθερά προσηλωμένοι στην αρχή της ελεύθερης και ανεξάρτη-

της έρευνας και της αναζήτησης της αλήθειας, που με τη σειρά τους δημιουργούν μια βάση γνώσης για ορθή λήψη αποφάσεων σε ανοιχτές και δημοκρατικές κοινωνίες. Παρ' όλα αυτά, σημειώνουμε επίσης ότι η πανδημία έχει προκαλέσει πολλαπλούς κοινωνικούς συμβιβασμούς μεταξύ διαφορετικών θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως αυτά κατοχυρώνονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (2009). Οι αρχές της αναλογικότητας, της λογοδοσίας και της δικαιής ισορροπίας πρέπει να τηρούνται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης και να εξετάζονται νομικά στο μέλλον. Εντούτοις, ορισμένοι παράγοντες εμπλέκονται σε εξωδικαστικές αξιώσεις διευθέτησης συγκρούσεων που υπονομεύουν την ασφάλεια δικαίου. Ο μετριασμός μεταξύ της χρηστής διαχείρισης της πανδημίας και των οικονομικών της επιπτώσεων είναι ένας

κράτος δικαίου και διασφαλίζοντας την οικονομική σταθερότητα.

ΜΕΡΟΣ 1

Ο ιατρικά επείγων χαρακτήρας του ιού SARS-CoV-2 υπό το πρίσμα του παγκόσμιου βάρους της νόσου

Επείγουσα κατάσταση

Ο ιός SARS-CoV-2 αλλάζει συνεχώς, καθώς ο παγκόσμιος πληθυσμός εξακολουθεί να είναι αφελής και να συμπεριφέρεται με «αδιαφορία» προς την πανδημία, με αποτέλεσμα ο ιός να εξαπλώνεται γρήγορα και να μεταλλάσσεται. Αυτή η κατάσταση προκύπτει από το γεγονός ότι ο εμβολιασμός περιορίζεται κυρίως στις ανεπτυγμένες χώρες, ενώ ακόμα κι εκεί είναι τοπικά ανεπαρκής. Μέχρι τώρα, σταθήκαμε σχετικά τυχεροί, καθώς οι μεταλλάξεις του ιού δεν ήταν πιο θανατηφόρες από τις προηγούμενες, αν και οι νέες πα-

ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ «ΘΕΡΜΟ ΚΛΙΜΑ», ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΕΧΕΙ ΟΔΗΓΗΣΕΙ ΕΠΑΝΕΙΛΗΜΜΕΝΑ ΤΗ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΕΣ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΣΕ ΒΙΑΙΟ ΕΞΤΡΕΜΙΣΜΟ, Η ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΩΣ ΒΑΣΗΣ ΟΡΘΗΣ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΘΕΙ

ακόμα τομέας σοβαρής ανησυχίας. Ενώ οι ευρωπαϊκές κοινωνίες ενδέχεται να περάσουν σε ένα πιθανό τρίτο έτος περιορισμών, οι συνέπειες για τις εθνικές και παγκόσμιες οικονομίες είναι δυνητικά καταστροφικές και απαιτούν αυξημένες προσπάθειες σταθεροποίησης.

Πιστεύουμε ότι ένας βιώσιμος δρόμος προς τα εμπρός για τις ευρωπαϊκές κοινωνίες είναι να λάβουν υπόψη τον ιατρικά επείγοντα χαρακτήρα της πανδημίας, ενώ παράλληλα να αντιμετωπίζουν χωρίς συμβιβασμό την αντίσταση στη γνώση, υπερασπίζοντας το

ραλλαγές ήταν πιο μεταδοτικές. Ωστόσο, δεν μπορούμε να προβλέψουμε τα χαρακτηριστικά των επόμενων παραλλαγών και, παρόλο που έχουν εγκριθεί νέα φάρμακα για τη θεραπεία της νόσου, το μέλλον είναι αβέβαιο.

Το παγκόσμιο βάρος της ασθένειας

Σύμφωνα με το «Our World in Data» (<https://www.worldometers.info/coronavirus/>) και το Johns Hopkins (<https://coronavirus.jhu.edu/map.html>), έχουν καταγραφεί πάνω από 267 εκατομμύρια περιπτώσεις επιβεβαιωμένου Covid-19 και πάνω από 5 εκατομμύρια θά-

νατοι που προκλήθηκαν από μόλυνση από τον Covid-19 παγκοσμίως. Μόνο στην Ευρώπη, νόσησαν περισσότερα από 76 εκατομμύρια άτομα με Covid-19 και οι θάνατοι ανήλθαν σε σχεδόν 1,5 εκατομμύριο. Η τρέχουσα πανδημία εξάντλησε τους επαγγελματίες υγείας και τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης, αφήνοντας ελάχιστο χώρο για τη θεραπεία άλλων απειλητικών για τη ζωή ασθενειών.

Ο αντίκτυπος όλων των μέτρων δημόσιας υγείας σε ασθενείς που δεν αντιμετωπίζονται

Τα μέτρα που έλαβαν οι χώρες για την πρόληψη της εξάπλωσης του Covid-19 μείωσαν, σε ορισμένες περιπτώσεις, τη συχνότητα των λοιμώξεων του αναπνευστικού και περιόρισαν τον αριθμό των θανάτων που προκαλούνται από αυτές τις ασθένειες. Ταυτόχρονα, όμως, τα μέτρα αυτά καθυστέρησαν αδικαιολόγητα τη διάγνωση και τη θεραπεία άλλων ιατρικών καταστάσεων λόγω της περιορισμένης πρόσβασης σε ιατρική περίθαλψη. Ως αποτέλεσμα, αντιμετωπίζουμε μια ανησυχητική αύξηση του αριθμού των θανάτων (JAMA, 2020, 324: 510-513) και την επιδείνωση των συνθηκών υγείας ολόκληρου του πληθυσμού. Η μειωμένη πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη και η μειωμένη αναζήτηση ιατρικής βοήθειας συνεπάγονται εκατομμύρια θανάτους εβδομαδιαίως σε όλο τον κόσμο.

Οι ανησυχητικές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία

Η πανδημία του Covid-19 οδήγησε σε έντονη αύξηση των καταθλιπτικών και αγχωδών διαταραχών παγκοσμίως, όπως αξιολογήθηκε σε 204 χώρες (από ειδικούς για Ψυχικές Διαταραχές Covid-19, με επιπλέον 53,2 εκατομμύρια περιπτώσεις άγχους και 76,2 εκατομμύρια περιπτώσεις μείζονος καταθλιπτικής διαταραχής το 2020). Αξιοσημείωτο είναι ότι η αύξηση στην επικράτηση των αγχωδών διαταραχών και της κατάθλιψης συσχετίστηκε τόσο με τα αυξανόμενα ποσοστά μόλυνσης από Covid-19, όσο και με τη μείωση της

ανθρώπινης κινητικότητας. Σε παγκόσμιο επίπεδο, ο επιπολασμός¹ των αγχωδών διαταραχών συσχετίστηκε ισχυρά με αυξημένα ποσοστά μόλυνσης, ενώ ο επιπολασμός της κατάθλιψης συνδέθηκε περισσότερο με τη μείωση της ανθρώπινης κινητικότητας.

ΜΕΡΟΣ 2

Ο αρνητικός αντίκτυπος της αντίστασης στη γνώση για τη λήψη αποφάσεων και στην κοινωνική συνοχή

Πληθωρική πληροφόρηση («Infodemic» – Infodemic)²

Η πανδημία, σύμφωνα με τον ΠΟΥ (2021), συνοδεύτηκε από μια «infodemic»: τη διάδοση παραπληρητικών πληροφοριών που έχει εισβάλει στον κοινωνικό λόγο. Φαινόμενα όπως η αποπληροφόρηση (η σκόπιμη διάδοση ψευδών πληροφοριών), η παραπληροφόρηση (η ακούσια διάδοση ψευδών πληροφοριών) και οι θεωρίες συνωμοσίας (αφηγήσεις που δημιουργούν νόημα, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης), τα οποία εκφράζονται τόσο από κρατικούς όσο και από μη κρατικούς φορείς, έχουν θολώσει τις προσπάθειες κατανόησης του ιού SARS-CoV-2 και των κινδύνων που συνεπάγεται για την ανθρώπινη κοινωνία.

Έξι αμφισβητούμενες περιοχές

Αυτό σχετίζεται ειδικότερα με έξι συγκεκριμένους και αμφισβητούμενους τομείς: 1) την προέλευση του ιού, 2) τη διάδοσή του, 3) τη θνησιμότητα και τη νοσηρότητά του (και σχετικά στατιστικά στοιχεία), 4) τα αντίμετρα στη δημόσια υγεία και στην πολιτική, 5) τον εμβολιασμό κατά του Covid-19 και 6) γενικές αιτιολογικές εξηγήσεις για το ξέσπασμα της πανδημίας και τη διαχείρισή της (MSB, 2021). Το ευρύ κοινό έχει εκτεθεί σε ένα πλήθος αντικρουόμενων αναλύσεων, οι οποίες επίσης έχουν συνδεθεί με διάφορες ατζέντες τόσο στην παγκόσμια όσο και στην εθνική πολιτική.

Η αντίσταση στη γνώση ως οδηγός ριζοσπαστικοποίησης

Σε σημαντικό βαθμό, η infodemic

χαρακτηρίζεται από μια αυξανόμενη αντίσταση στη γνώση, που ορίζεται ως «η τάση να μην αποδεχόμαστε τη διαθέσιμη γνώση» (Wikforss, 2018) και ειδικότερα ως η άρνηση της επιστημονικής γνώσης. Τα τελευταία δύο χρόνια αυτή η αντίσταση στη γνώση έχει οδηγήσει σε διαμαρτυρίες ενάντια στα επιστημονικά δεδομένα και στον σχεδιασμό για τον περιορισμό και τον τερματισμό της πανδημίας. Η εξειδικευμένη επιστημονική γνώση έχει δυστυχώς χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο στα χέρια της ελίτ για τη χειραγώγηση του παγκόσμιου πληθυσμού. Η επιστήμη έχει ταυτιστεί με οποιαδήποτε άλλη μη επιστημονική άποψη. Σε αυτό το «θερμό κλίμα», το οποίο έχει οδηγήσει επανειλημμένα τη ριζοσπαστικοποίηση προς τις καινούριες αντιλήψεις σε βίαιο εξτρεμισμό, η ακεραιότητα της επιστήμης ως βάσης ορθής λήψης αποφάσεων πρέπει να αποκατασταθεί.

Η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στην επιστήμη

Η εμπιστοσύνη στην επιστήμη πρέπει να αποκατασταθεί προκειμένου να συμβάλει στην κοινωνική συνοχή. Για να επιτευχθεί αυτό, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι υποκείμενες γνωστικές, ψυχολογικές και υπαρξιακές διαστάσεις της αντίστασης στη γνώση. Όχι μόνο χρειάζεται οι επιστήμονες να υπερασπίζονται την ακεραιότητα των προτύπων τους (σωστή κατανόηση της επιστημονικής θεωρίας και μεθόδου), αλλά και να εκτιμούν με ποιο τρόπο οι γενικευμένοι φόβοι και οι ανησυχίες αποτελούν κινητήριες δυνάμεις της συνωμοτικής άρνησης της επιστήμης. Η κατάσταση απαιτεί μια τριπλή στρατηγική, στην οποία η προώθηση των προτύπων της κριτικής πηγής και της κριτικής σκέψης συνδυάζεται με μια βαθύτερη ψυχολογική κατανόηση των συναισθηματικών και υπαρξιακών παραγόντων πίσω από την αντίσταση στις επιστημονικές προσπάθειες για εξέλιξη στη γνώση. Οποιοσδήποτε προσπάθειες αντιμετώπισης της infodemic πρέπει να λαμβάνουν υπόψη αυτές τις τρεις διαστάσεις: το γνωσιολογικό

επίπεδο (γνώση), το συναισθηματικό επίπεδο (ψυχολογία) και το υπαρκτικό επίπεδο (αξίες και κοσμοθεωρίες). Επομένως, πρέπει να κατανοήσουμε τους μηχανισμούς που οδηγούν στη ριζοσπαστικοποίηση, στον εξτρεμισμό και στη διάσπαση των κοινωνιών από γνωστική, ψυχολογική και κοινωνιολογική άποψη. Γίνεται λόγος για καταφατική επεξεργασία πληροφοριών, συναισθηματική γνώση (π.χ. αντίληψη, λήψη νοημάτων, μνήμη, λήψη αποφάσεων) ή αντίδραση σε αντιληπτούς περιορισμούς.

Η επιστήμη ως σύστημα μάθησης

Από γνωσιολογική άποψη, πρέπει να κατανοήσουμε και να κοινοποιήσουμε τις επιστημονικές διαδικασίες στην κοινωνία: αν λάβουμε σοβαρά υπόψη όλους τους γνωστούς συντελεστές και μηχανισμούς αποτυχιών και λανθασμένων αποφάσεων, π.χ. στην επιστήμη, στην τεχνολογία ή στην πολιτική, πρέπει να παραδεχτούμε ότι και η επιστήμη δεν είναι απρόσβλητη από αυτό. Ειδικά αυτή τη στιγμή, όλοι οι «πρωταγωνιστές» δείχνουν να ενεργούν κατεπειγόντως για λήψη αποφάσεων, αλλά και με μια δόση υποκριτικής. Θα μπορούσε και η επιστημονική κοινότητα να συμβάλει ουσιαστικά στην αξιοπιστία και στην αυθεντικότητα της επιστήμης, να διερευνήσει και να

κοινοποιήσει τους μηχανισμούς των δικών της τρόπων, προκαταλήψεων και περιορισμών, όπως συμβαίνει σε κάθε δημοσίευση σε επιστημονικά περιοδικά για μια επιστημονική διαμάχη. Πέρα από αυτό, θα αυξήσουμε την εμπιστοσύνη του κοινού στην επιστήμη εάν παραδεχτούμε την πολυπλοκότητα και την πολυπροοπτική της επιστήμης ως συστήματος μάθησης.

ΜΕΡΟΣ 3 Η ανάγκη υπεράσπισης του κράτους δικαίου σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης Κατάσταση έκτακτης ανάγκης

Μια παγκόσμια πανδημία όπως αυτή που προκλήθηκε από τον ιό SARS-CoV-2 αποτελεί χωρίς αμφιβολία κατάσταση έκτακτης ανάγκης για κάθε κρατούσα εξουσία. Όσο και αν οι πολίτες περιμένουν ότι η διακυβέρνηση θα αποτρέψει τις αρνητικές συνέπειες μιας πανδημίας, τα θεμελιώδη δικαιώματα και το κράτος δικαίου πρέπει να τηρούνται ως βασικά στοιχεία της υπεύθυνης εξουσίας. Επομένως, είναι σκόπιμο να αναρωτηθούμε ποια θεμελιώδη δικαιώματα έχουν επηρεαστεί από την πανδημία Covid-19 και πώς ισορροπούνται δίκαια μεταξύ τους. Ωστόσο, γίναμε επίσης μάρτυρες μιας αύξησης ψευδο-νομικών επιχειρημάτων που εγείρο-

νται από διαφορετικούς παράγοντες με στόχο να υπονομεύσουν τη νόμιμη δημόσια δράση.

Θεμελιώδη δικαιώματα

Σε επίπεδο ΕΕ, τα κράτη-μέλη έχουν υιοθετήσει συγκεκριμένα μέτρα, τα οποία σε ορισμένες περιπτώσεις περιορίζουν επίσης τα θεμελιώδη δικαιώματα (Trstenjak, 2020). Στην πράξη, η (δημόσια) υγεία χρησιμοποιήθηκε σχεδόν πάντα ως λόγος ή θεμιτός στόχος για τον περιορισμό όλων των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Υπάρχουν περιορισμοί που βασίζονται σε λόγους δημόσιας υγείας, όπως: περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας, παραβιάσεις της προστασίας δεδομένων και περιορισμός των ελεύθερων οικονομικών δραστηριοτήτων και επιχειρήσεων (π.χ. υποχρεωτικό κλείσιμο καταστημάτων). Σε επίπεδο ΕΕ, ο όρος «θεμελιώδη δικαιώματα» υποδηλώνει τόσο τα ανθρώπινα, όσο και τα πολιτικά δικαιώματα. Αυτά κατοχυρώνονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ με 54 άρθρα (2009), που αποτελεί μέρος του πρωτογενούς δικαίου της Ένωσης, και εξετάζονται σε συνδυασμό με τη συνταγματική νομοθεσία.

Αναλογικότητα περιορισμών

Τα θεμελιώδη δικαιώματα δεν είναι απόλυτα και μπορούν να υπόκεινται

**ΜΕΝΕΙ ΝΑ ΦΑΝΕΙ ΕΑΝ ΟΛΟΙ
ΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ
ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΗΤΑΝ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΜΕΝΟΙ
ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΙ.
ΤΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ ΘΑ ΕΧΟΥΝ
ΤΟΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΛΟΓΟ
ΓΙ' ΑΥΤΑ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ**

σε περιορισμούς εάν αυτοί προβλέπονται από τον νόμο (τόσο σε επίπεδο ΕΕ, όσο και σε επίπεδο κράτους-μέλους), όπως υπόκεινται και στην αρχή της αναλογικότητας, για παράδειγμα σε σχέση με το πώς επηρεάζουν άλλες ελευθερίες. Σημαντική είναι επίσης η αρχή του χρονικού περιορισμού, ιδίως για τους περιορισμούς που εισάγονται λόγω της κρίσης του κορονοϊού. Η αναλογικότητα ως προϋπόθεση για περιορισμούς των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά το άρθρο 52 (παρ. 1) του Χάρτη είναι ένα εξαιρετικά σημαντικό κριτήριο αξιολόγησης, το οποίο περιλαμβάνει τρία στοιχεία: την καταλληλότητα, την αναγκαιότητα και τη λογική των μέτρων που εγκρίνονται.

Η αρχή της δίκαιης ισορροπίας
Κατά τη διάρκεια της κρίσης του

και οικογενειακής ζωής (άρθρο 7). Άλλα δικαιώματα έχουν επίσης αναφερθεί συχνά στη συζήτηση, όπως το δικαίωμα στη ζωή (άρθρο 2) ή το δικαίωμα στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια (άρθρο 1). Επιπλέον, η απαγόρευση των διακρίσεων (μη διάκριση) (άρθρο 21,1), η ελευθερία της θρησκείας (άρθρο 10), η ελευθερία της επιχειρηματικής δραστηριότητας (άρθρο 16), τα δικαιώματα ιδιοκτησίας (άρθρο 17) ή το δικαίωμα προσφυγής στη δικαιοσύνη και άσκησης ένδικου μέσου (άρθρο 47) έχουν επηρεαστεί. Μεγάλη ένταση προκλήθηκε από διατάξεις σχετικά με την ελευθερία της έκφρασης και της ενημέρωσης (άρθρο 11).

Μελλοντικά ένδικα μέσα

Μένει να φανεί εάν όλοι οι περιορισμοί που επιβλήθηκαν στα θεμελι-

μέσα τόσο σε εθνικό, όσο και σε συνδικαλιστικό επίπεδο. Αν και πρέπει να υποστηρίζεται το υψηλότερο δυνατό επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ, θα πρέπει επίσης να τονιστεί ότι σε ορισμένες περιπτώσεις απαιτείται παρέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα προκειμένου με αυτόν τον τρόπο να διασφαλιστεί η προστασία άλλων δικαιωμάτων που θεωρούνται πιο σημαντικά σε μια δεδομένη χρονική στιγμή. Ωστόσο, τέτοιοι περιορισμοί στα θεμελιώδη δικαιώματα πρέπει να επιβάλλονται υπό αυστηρά καθορισμένους όρους και να προβλέπονται από τις ανώτατες νομικές πράξεις, δηλαδή από τα εθνικά Συντάγματα και τον Χάρτη σε επίπεδο ΕΕ.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπι-

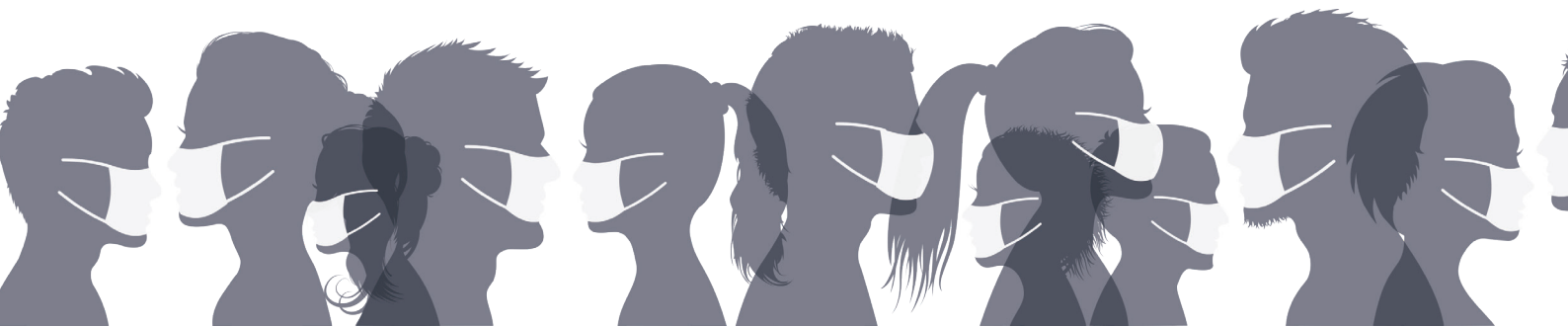
ΣΥΝΟΛΙΚΑ, ΟΙ ΖΗΜΙΕΣ ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΤΟΥΝ ΠΛΗΡΩΣ. Η ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ ΚΡΑΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΕΧΟΥΝ ΑΥΞΗΣΕΙ ΚΑΤΑ ΠΟΛΥ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

κορονοϊού, το βασικό ζήτημα συνδέθηκε με το ερώτημα πότε και υπό ποιες συνθήκες θα μπορούσαν να περιοριστούν τα θεμελιώδη δικαιώματα και ποια είναι η δίκαιη ισορροπία σε περίπτωση σύγκρουσης πολλών δικαιωμάτων. Τα άρθρα που επηρεάζονται λόγω αυτής της σύγκρουσης στον Χάρτη είναι προφανή: υγειονομική περίθαλψη (άρθρο 35), δικαίωμα στην ελευθερία και ασφάλεια (άρθρο 6), προστασία προσωπικών δεδομένων (άρθρο 8), ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι (άρθρο 12), ισότητα ενώπιον του νόμου (άρθρο 20), προστασία των καταναλωτών (άρθρο 38) και σεβασμός της ιδιωτικής

ζωή δικαιώματα ήταν δικαιολογημένοι και αναλογικοί. Τα δικαστήρια θα έχουν τον τελευταίο λόγο γι' αυτά τα ζητήματα. Σε πολλές μελλοντικές νομικές διαδικασίες, τα εθνικά δικαστήρια θα πρέπει να αξιολογήσουν πιθανές παρεμβάσεις στα θεμελιώδη δικαιώματα βάσει του εθνικού δικαίου, λαμβάνοντας υπόψη τον νόμο. Προς το παρόν, δεν είναι δυνατόν να δοθούν οριστικές απαντήσεις σχετικά με το ποια δικαιώματα έχουν περιοριστεί δικαιολογημένα ή αδικαιολόγητα. Οι απαντήσεις θα εξαρτηθούν από τις συνθήκες κάθε κατάστασης και τα γεγονότα της υπόθεσης. Για τον σκοπό αυτόν είναι διαθέσιμα μια σειρά από ένδικα

νων Δικαιωμάτων πέρα από τα σύνορα της νομοθεσίας της ΕΕ

Τα θεμελιώδη δικαιώματα ωστόσο δεν περιορίζονται μόνο στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (2000 και 2009), αν και, σύμφωνα με τη δική του διατύπωση (άρθρο 51), αυτός ισχύει μόνο σε ό,τι αφορά την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ και περιορίζεται στην ΕΕ. Αναμφίβολα, η ΕΕ είναι μια κεντρική οντότητα για την Ευρώπη, αλλά η Ευρώπη εκτείνεται σαφώς πέρα από τα σύνορα της ΕΕ. Ως εκ τούτου, θα ήταν σημαντικό να αναφερθεί ακόμα η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, ΕΣΑΔ (ECHR, 1950), και τα πρόσθετα πρωτόκολλα της που

εγκρίθηκαν στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπως και τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται σε αυτή. Η ΕΣΑΔ είχε αναμφισβήτητα μεγαλύτερη επιρροή στην επιβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων τα τελευταία εβδομήντα χρόνια από ό,τι ο σχετικά πρόσφατος Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Ισχύει επίσης ανεξάρτητα από την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ και πολύ πέρα από τα ευρωπαϊκά σύνορα. Το Συμβούλιο της Ευρώπης περιλαμβάνει επίσης, για παράδειγμα, τη Μεγάλη Βρετανία, τη Νορβηγία, την Ελβετία, όλα τα βαλκανικά κράτη, την Τουρκία, την Ουκρανία, τη Ρωσία και τα κράτη του Καυκάσου.

Υπονόμευση της ασφάλειας δικαίου

Μια ατυχής πλευρά της αμφισβητούμενης φύσης των περιορισμών των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid-19 ήταν η «δικαίωση» των επιχειρημάτων στον κοινωνικό διάλογο. Διαφορετικοί φορείς διεκδίκησαν προνόμιο ερμηνείας νομικών κειμένων ή προσέφυγαν σε ψευδο-νομικά επιχειρήματα προκειμένου να υπονομεύσουν τη νομιμότητα των δημόσιων μέτρων διαχείρισης κρίσεων. Αυτές οι προσπάθειες υπονόμησης της ασφάλειας δικαίου δεν είναι εποικοδομητικές για την υπεράσπιση του συνολικού κράτους δικαίου.

ΜΕΡΟΣ 4

Η ανάγκη διασφάλισης της οικονομικής σταθερότητας σε περιόδους κρίσης

Πώς επηρεάζεται η (παγκόσμια) οικονομία από την πανδημία;

Πολλοί κλάδοι της οικονομίας έχουν υποστεί απώλειες λόγω της

πανδημίας. Ορισμένα μέτρα, όπως τα βραχυπρόθεσμα επιδόματα ή οι κρατικές επιχορηγήσεις, έχουν μετριάσει αυτές τις οικονομικές απώλειες, οι οποίες σπάνια επηρέασαν την αγορά εργασίας. Συνολικά, όμως, οι ζημιές δεν μπορούν να αντισταθμιστούν πλήρως. Η μείωση των κερδών των επιχειρήσεων και τα ταυτόχρονα μέτρα στήριξης από το κράτος έχουν αυξήσει κατά πολύ το δημόσιο χρέος.

Ποιες είναι οι άμεσες συνέπειες;

Οι συνέπειες αποτελούν προϊόν συζήτησης και διαβούλευσης, αν και με αμφιλεγόμενες απόψεις, όπως για παράδειγμα στη Γερμανία. Από την προοπτική ενός οικονομικού ρεύματος, οι οικονομικά επιβαρυνμένες εταιρείες θα πρέπει να βρουν γρήγορα τον δρόμο της επιστροφής στη δύναμη και στην ανταγωνιστικότητα. Οι δημόσιοι προϋπολογισμοί θα επωφεληθούν επίσης από αυτό, αυξάνοντας εκ νέου τα φορολογικά έσοδα. Την ίδια στιγμή, πολιτικοί, επιστήμονες αλλά κυρίως εκπρόσωποι περιβαλλοντικών οργανώσεων έχουν επανειλημμένα δηλώσει: «Δεν μπορούμε να κάνουμε τα “νοικοκυριά” μας μετά τον Covid-19 όπως κάναμε μέχρι τώρα». Ωστόσο, συχνά υπάρχει έλλειψη πρακτικών και ρεαλιστικών εναλλακτικών λύσεων.

Πώς μπορεί να επιτευχθεί οικονομική σταθερότητα;

Χρειαζόμαστε μια νέα κατανόηση της σταθερότητας και της ισορροπίας με βάση τα οικονομικά της βιωσιμότητας. Για παράδειγμα, η κλιματική αλλαγή, η απώλεια της βιοποικιλότητας, αλλά και η ανισότητα πρέπει να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο της οικονομικής δραστηριότητας. Οι διαθέσιμες δημο-

σιεύσεις και εκθέσεις παρέχουν επίσης παραδείγματα για το πώς μπορούν να εφαρμοστούν οι «έννοιες της βιωσιμότητας» και ποια εμπόδια πρέπει να ξεπεραστούν. Ένα βασικό αίτημα, πρωτίστως για τους πολιτικούς αλλά και για άλλους κοινωνικούς παράγοντες, όπως επιστήμονες, καταναλωτές και παραγωγούς, είναι να αναπτυχθεί και να εφαρμοστεί μια συνεκτική έννοια βιωσιμότητας ως μέρος μιας συνεπούς διαδικασίας. Μετά τον Covid-19, χρειαζόμαστε ένα «πακέτο οικονομικής τόνωσης» για να διασφαλίσουμε την οικονομία, την οικονομία και την κοινωνία μας. Ας αναπτύξουμε και ας εφαρμόσουμε ένα «αειφόρο πακέτο τόνωσης της οικονομίας». Αυτό θα προωθούσε τη δυναμική της βιώσιμης ανάπτυξης.

Συστάσεις

Υπό το πρίσμα της τελευταίας τεχνολογίας που αναπτύχθηκε και που σχετίζεται με την πανδημία SARS-CoV-2 ως παγκόσμια κρίση, η Ευρωπαϊκή Ακαδημία Επιστημών και Τεχνών καλεί για δράση στους ακόλουθους τέσσερις τομείς:

(I) Εξετάζοντας το ιατρικά επείγον

- Ο εμβολιασμός είναι η μόνη ενέργεια που μπορεί να ελέγξει τη σοβαρότητα της πανδημίας παγκοσμίως κι αυτό δεν επείγει μόνο για τις ευρωπαϊκές χώρες. Οι φτωχότερες (π.χ. στην Αφρική) πρέπει να υποστηριχθούν με εμβολιασμούς για την επιβράδυνση της μόνιμης εξέλιξης νέων μεταλλαγμένων στελεχών του ιού.

- Η ιατρική περίθαλψη για άλλες ασθένειες δεν πρέπει να περιορίζεται από τη φροντίδα ασθενών με κορονοϊό. Όταν εισάγετε περιορι-

στικά μέτρα για τον έλεγχο των πανδημιών, φροντίστε να μην περιορίσετε την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη για άλλες ασθένειες.

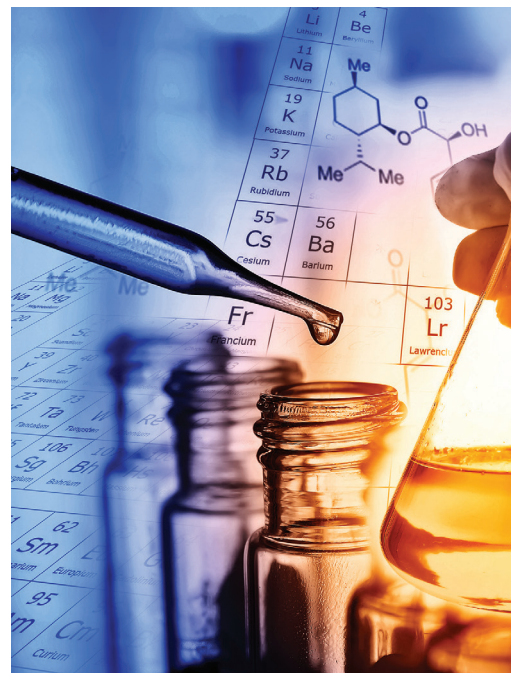
- Προώθηση καλής επιστημονικής εκπαίδευσης στις επιστήμες υγείας για τη βελτίωση της κατάστασης των ιατρών και άλλων επαγγελματιών του τομέα υγείας. Η τεκμηριωμένη ιατρική και η επιστημονική εκπαίδευση στις επιστήμες υγείας πρέπει να αποτελούν τη βάση των ιατρικών αποφάσεων.

- Όσον αφορά την ψυχική υγεία, οι επιπτώσεις της πανδημίας και τα μέτρα που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση του ιού πρέπει να αξιολογούνται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής. Οι παρενέργειες και

νωνικά βιώσιμων αποφάσεων πρέπει να αποκατασταθεί μέσω αυξημένων προσπαθειών οικοδόμησης εμπιστοσύνης, όπως η διαφάνεια στην επικοινωνία της επιστήμης ως σύστημα μάθησης.

- Η αντίσταση στη γνώση πρέπει να κατανοηθεί σωστά: οι μηχανισμοί πίσω από την παραπληροφόρηση και τις θεωρίες συνωμοσίας, που αποτελούν μια αυξανόμενη κοινωνική πρόκληση, πρέπει να αναλυθούν χωρίς προκαταλήψεις και στιγματισμούς.

- Η καταπολέμηση της υπερπληροφόρησης απαιτεί μια συνδυασμένη προσέγγιση: οι γνωσιολογικές, συναισθηματικές και υπαρξιακές πτυχές της αντίστασης στη γνώση πρέπει να αντιμετωπιστούν με κοινή συνεργασία και ευθύνη

Ο ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ Η ΜΟΝΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΛΕΓΞΕΙ ΤΗ ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ ΚΙ ΑΥΤΟ ΔΕΝ ΕΠΕΙΓΕΙ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΧΩΡΕΣ. ΟΙ ΦΤΩΧΟΤΕΡΕΣ (Π.Χ. ΣΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ) ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΧΘΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΒΡΑΔΥΝΣΗ ΤΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΝΕΩΝ ΜΕΤΑΛΛΑΓΜΕΝΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΟΥ ΙΟΥ

οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της πανδημίας και όλων των μέτρων αντιμετώπισής της (π.χ. κοινωνική απόσταση, κλείσιμο σχολείων, εξ αποστάσεως εκπαίδευση, κλείδωμα των κλάδων της οικονομίας) πρέπει να αξιολογούνται σε συνάρτηση με την ψυχική υγεία σε όλη τη διάρκεια ζωής ενός ατόμου των ανθρώπων (από την παιδική έως την τρίτη ηλικία), λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις οικογένειες, όσο και τα κοινωνικά δίκτυα.

(II) Αντιμετώπιση της αντίστασης στη γνώση

- Η επιστήμη είναι η διέξοδος από την ινφοδημία: η εμπιστοσύνη στην επιστήμη ως βάση λήψης κοι-

μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων.

(III) Προάσπιση του κράτους δικαίου

- Το κράτος δικαίου σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πρέπει να τηρείται: παρά τη σοβαρότητα της κατάστασης, το κράτος δικαίου δεν πρέπει να διακυβεύεται και οι περιορισμοί των θεμελιωδών δικαιωμάτων (όπως κατοχυρώνονται στον Χάρτη της ΕΕ) ακολουθούν τις αρχές της αναλογικότητας, της λογοδοσίας και της δικαιοσύνης.

- Πρέπει να αναζητηθεί ένα ένδοκο μέσο κατά των περιορισμών των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο

νομικό σύστημα: καμία άλλη νομική αρχή εκτός από τα εθνικά δικαστήρια ή τα δικαστήρια της ΕΕ δεν πρέπει να καθορίζει τη νομιμότητα των δημόσιων μέτρων που λαμβάνονται κατά την πανδημία του Covid-19.

- Οι εξωδικαστικές αξιώσεις για διευθέτηση των συγκρούσεων πρέπει να απορριφθούν: παρά τη σοβαρότητα της συνεχιζόμενης κρίσης, οι αξιώσεις για θέσπιση συστημάτων παράλληλης δικαιοσύνης και εξωδικαστικής προνομιακής ερμηνείας των νομικών κανόνων πρέπει να απορριφθούν.

(IV) Διασφάλιση οικονομικής σταθερότητας

- Η οικονομική σταθερότητα χρειάζεται οικολογική και κοινωνική σταθερότητα: οι εκπρόσωποι της πολιτικής, των επιχειρήσεων και της επιστήμης πρέπει να αναγνωρίσουν ότι δεν μπορεί να υπάρξει μακροπρόθεσμη οικονομική σταθερότητα χωρίς οικολογική και κοινωνική σταθερότητα.

- Αίτημα για στρατηγικές βιωσιμότητας. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση της Γερμανίας έχει δεσμευτεί στην Εθνική Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη, κοινώς ότι η αειφόρος ανάπτυξη πρέπει να διαμορφώνει τη χάραξη πολιτικής.

Υπάρχουν ακόμα πολλά που πρέπει να γίνουν εδώ και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

- Μείωση των παρασκηνακών πιέσεων (λόμπι): η αειφόρος ανάπτυξη, ως έννοια που διαμορφώνει πολιτική, απαιτεί σημαντική μείωση των λόμπι.

Περίληψη

Αυτό που χρειαζόμαστε είναι μια πλήρης αξιολόγηση της πανδημίας, των μέτρων και της ποικιλομορφίας των επιπτώσεων που θα τεκμηριώνεται επιστημονικά. Από τη σκοπιά της επιστήμης της πολυπλοκότητας, πρόκειται για ένα πολυπαραγοντικό δίκτυο με πολλούς (μη γραμμικούς) βρόχους ανάδρασης, που πρέπει να αναπτυχθεί με την υποστήριξη ειδικών από πολλούς κλάδους (και φορείς εκτός του ακαδημαϊκού κόσμου). Όπως ισχύει για τα κλιματικά μοντέλα, θα πρέπει να αναπτύξουμε ένα σύνθετο βιο-ψυχο-κοινωνικό μοντέλο όλων των σχετικών διαδικασιών αυτο-οργάνωσης της (ψυχικής) υγείας σε όλο τον κόσμο. Αυτό δεν αφορά μόνο την επιδημιολογία, αλλά και όλους τους σημαντικούς παράγοντες υγείας. Μια πιο προσεκτική ματιά θα αποκαλύψει ότι πρέπει να συμπεριληφθούν οι περισσότεροι επιστημονικοί κλάδοι. ■

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Dey, Subbasish and Davidson, Jessie, "The Determinants of Non-COVID-19 Excess Deaths During the COVID-19 Pandemic: A Cross-country Panel Study", *Studies in Microeconomics* 9(2), 196-226, 2021, doi: 10.1177/23210222211046412 (πρόσβαση στις 17 Δεκεμβρίου 2021).
- Johns Hopkins University, "COVID-19 Dashboard by the Center for Systems Science and Engineering (CSSE)", 2021, <https://coronavirus.jhu.edu/map.html> (πρόσβαση στις 17 Δεκεμβρίου 2021).
- Kékulé, Alexander, *Der Corona-Kompass. Wie wir mit der Pandemie leben und was wir daraus lernen können*, Ullstein: Βερολίνο, 2020, ISBN 978-3-550-20140-0.
- Leopoldina. National German Academy of Sciences, "Corona virus pandemic: Clear and consequent measures – immediately!", 27 Νοεμβρίου 2021, <https://www.leopoldina.org/publikationen/detailsicht/publication/coronavirus-pandemie-klare-und-konsequente-massnahmen-sofort/> (πρόσβαση στις 17 Δεκεμβρίου 2021).
- Mainzer, Klaus, *Leben als Maschine: Wie entschlüsseln wir den Corona-Kode?*, Brill/Mentis: Πάναρμπουρν 2020, ISBN 978-3-95743-222-3 (paperback), ISBN 978-3-95743-689-4 (e-book).
- Molls, M., Eberspächer, J., et al. (επιμ.), "Science, Reason & Responsibility – Forward thinking for the Post-Corona Era", TUM Forum Sustainability, 2021, ISBN: 978-3-95884-055-3 e-book, <https://mediatum.ub.tum.de/1578813>.
- MSB (The Swedish Civil Contingency Agency), "Conspiracy theories and COVID-19: The mechanisms behind a rapidly growing societal challenge", 2021, URL: <https://www.msb.se/sv/publikationer/conspiracy-theories-and-covid-19-the-mechanisms-behind-a-rapidly-growing-societal-challenge/?fbclid=IwAR1fLcw839HuLtljrX03WH49Hm3Q9Z66wW38TJQg63-6bb02sbF0n0C98MI> (πρόσβαση στις 17 Δεκεμβρίου 2021).
- National Library of Medicine (US), "Global prevalence and burden of depressive and anxiety disorders in 204 countries and territories in 2020 due to the COVID-19 pandemic", COVID-19 Mental Disorders Collaborators, 6 Νοεμβρίου 2021, 398(10312): 1700-1712, doi: 10.1016/S0140-6736(21)02143-7.
- Trstenjak, Verica, "The Corona Crisis and Fundamental Rights from the Point of View of EU Law", στο E. Hondius, M. Santos Silva, A. Nicolussi, P. Salvador Coderch, C. Wendehorst and F. Zoll (επιμ.), *Coronavirus and the Law in Europe*, Intersentia Online, 2020, URL: <https://www.intersentiaonline.com/library/coronavirus-and-the-law-in-europe> (πρόσβαση στις 17 Δεκεμβρίου 2021).
- WHO, "WHO public health research agenda for managing infodemics", 2021, <https://www.who.int/publications/i/item/9789240019508> (πρόσβαση στις 17 Δεκεμβρίου 2021).
- Wikforss, Åsa, "Knowledge resistance", 2021, URL: <https://www.su.se/english/research/research-projects/knowledge-resistance-causes-consequences-and-cures?open-collapse-boxes=research-project-description,research-project-members> και <https://knowledge-resistance.com/the-project/> (πρόσβαση στις 17 Δεκεμβρίου 2021).
- Woolf S. H., Chapman D. A., Sabo R. T., Weinberger D. M., Hill L., "Excess Deaths From COVID-19 and Other Causes", *JAMA*, 324(5): 510-513, Μάρτιος-Απρίλιος 2020, Doi: 10.1001/jama.2020.11787.
- Worldometer, 2021, <https://www.worldometers.info/coronavirus/> (πρόσβαση στις 17 Δεκεμβρίου 2021).

Συντακτική Επιτροπή (από τις τάξεις Ανθρωπιστικές Επιστήμες Ι, Ιατρικής ΙΙ και Κοινωνικών Νομικών, Οικονομικών Επιστημών V)

Prof. Dr. Klaus Mainzer (President), Prof. Dr. Andreas Oennerfors (Dean Class I), Prof. Dr. Günter Schiepek (Class II), Prof. Dr. Ursula Schmidt-Erfurth (Vice-president), Prof. Dr. Kurt Schmoller (Dean Class V), Prof. Dr. Dusan Suput (Dean Class II), Prof. Dr. Verica Trstenjak (Class V), Prof. Dr. Michael von Hauff (Class V).

1. Στην επιδημιολογία, ο επιπολασμός είναι η αναλογία ενός συγκεκριμένου πληθυσμού που διαπιστώνεται ότι επηρεάζεται από μια ιατρική κατάσταση (συνήθως μια ασθένεια ή έναν παράγοντα κινδύνου όπως το κάπνισμα ή τη μη χρήση της ζώνης ασφαλείας). Προκύπτει από τη διαίρεση του αριθμού των ατόμων που βρέθηκαν να έχουν την κατάσταση προς τον συνολικό αριθμό των ατόμων που μελετήθηκαν. Εκφράζεται συνήθως ως κλάσμα, ως ποσοστό ή ως αριθμός περιπτώσεων ανά 10.000 ή 100.000 άτομα. Είναι ο συνολικός αριθμός περιπτώσεων μιας ιατρικής κατάστασης σε μια συγκεκριμένη περιοχή κατά τη διάρκεια μιας δεδομένης χρονικής περιόδου.
2. Με τον όρο «ινφοδημία» (infodemic) περιγράφεται η υπεραφθονία πληροφοριών –κάποιες αληθείς και άλλες όχι– που δυσκολεύει τους ανθρώπους να βρουν αξιόπιστες πηγές ενημέρωσης.
3. Στην επιδημιολογία, ο επιπολασμός είναι η αναλογία ενός συγκεκριμένου πληθυσμού που διαπιστώνεται ότι επηρεάζεται από μια ιατρική κατάσταση (συνήθως μια ασθένεια ή έναν παράγοντα κινδύνου όπως το κάπνισμα ή τη μη χρήση της ζώνης ασφαλείας). Προκύπτει από τη διαίρεση του αριθμού των ατόμων που βρέθηκαν να έχουν την κατάσταση προς τον συνολικό αριθμό των ατόμων που μελετήθηκαν. Εκφράζεται συνήθως ως κλάσμα, ως ποσοστό ή ως αριθμός περιπτώσεων ανά 10.000 ή 100.000 άτομα. Είναι ο συνολικός αριθμός περιπτώσεων μιας ιατρικής κατάστασης σε μια συγκεκριμένη περιοχή κατά τη διάρκεια μιας δεδομένης χρονικής περιόδου.
4. Με τον όρο «ινφοδημία» (infodemic) περιγράφεται η υπεραφθονία πληροφοριών –κάποιες αληθείς και άλλες όχι– που δυσκολεύει τους ανθρώπους να βρουν αξιόπιστες πηγές ενημέρωσης.